

Armata română în campania de limitare și lichidare a expansionismului bolșevic din Estul și Centrul Europei. Divizia 6 Infanterie Focșani în apărarea României Mari

(The Romanian armed forces in the limitation and liquidation campaign of the bolsvenian expansionism in the Eastern and Central Europe. The 6th Infantry Division of Focsani in the defense of Romania)

Jănel TĂNASE

Abstract: *When in November 1918 the Great Powers ended the Great Imperial War, Romania continued its own national war, with all the sacrifices and human, material and territorial losses caused by the campaigns of 1916 and 1917, by the Peace Treaty of Bucharest imposed by the Central Powers and by the direct actions from the east and west. Under these circumstances, the 6th Infantry Division of Focsani, which had gloriously won the battle of Marasti in the summer of 1917, was granted the honor of being the first unit to fight for the expulsion of the invading troops from the Focsani Gate, and, subsequently, they participated in the campaign for the defense of the Great Union of 1 December 1918 in Transylvania and beyond Tisa.*

Keywords: *war, division, treaty, peace, national ideal, aeronautics, aviation, air missions.*

Multe secole înainte de anul 1918, poporul român, divizat de istorie și de mai-marii vecini, crease o civilizație comună de origine populară, având la bază conștiința originii și unității naționale, a limbii române de sorginte daco-romană, în această mare slavă și năzuise, cu puterea spiritului și acțiunii practice, spre unitatea politică, așa cum istoria de

drept și de fapt o cerea, în granițele vechii Dacii.

Pentru acest ideal, au declanșat războaie și revoluții, au purtat războaie comune, au creat literatură, artă, știință și cultură comună, fără ca citadela Carpaților, ce le despărțea, să constituie un obstacol în calea dezvoltării istorice unitare.

Războiul mondial declanșat de mai-marii lumii, nu pentru realizarea vocației de libertate, dreptate și naționalitate a popoarelor asuprite și subjugate, ci pentru stabilirea unui nou echilibru economic și politic, a fost prilejul pentru realizarea aspirației către unitate națională a românilor și a altor popoare care trăiseră despărțite de-a lungul istoriei.

Deși, în condiții istorice dificile, după o campanie sângeroasă și care putea anunța dezastrul național, poporul român și clasa politică a vremii au identificat soluțiile pentru conservarea statului român și a idealurilor pentru care intraseră în război. Iar în anii 1916 și 1917 poporul român a luptat cu toate resursele sale pentru salvarea ființei și a independenței statului și, în măsura puterilor pe care Dumnezeu ni le-a dăruit, a contribuit la doborârea imperialismului german și la scoaterea din istorie a Imperiului Austro-Ungar, lagăr de popoare în centrul Bătrânului Continent.

Atunci, ca și în războaiele viitoare, sute de mii de români au dat jertfa supremă în Transilvania, în trecătorile Carpaților, la Neajlov, la Mărăști, Mărășești și Oituz, având pe buzele însângerate numele Transilvaniei, Bucovinei și Basarabiei.

Pentru cele ce au urmat „n-a fost nevoie de o deosebită pregătire a opiniei publice. Pregătirea se făcuse vreme de sute de ani”¹.

Pretutendeni în lume, ca și acasă, personalitățile românești autentice au exprimat dorința și drepturile române în marile centre economice și politice

ale Marilor Puteri și ale celor aliate, în Parlamentul de la Budapesta sau în Reichstagul de la Viena.

În ciuda situației complicate, generate și de condițiile unei păci cu Puterile Centrale care știrbea cu peste 2/3 puterea statului nostru, românii au acționat. La Chișinău, frunțașii moldoveni au creat Sfatul Țării și au proclamat Republica Democratică Federativă Moldovenească, între Prut și Nistru. Iar când forțele bolșevice au ocupat Chișinăul și au dispersat Sfatul Țării la 5/18 ianuarie 1918, frunțașii moldoveni au apelat la ajutorul fraților de peste Prut.

Pentru protejarea vieții, avutului și siguranței populației pașnice împotriva hoardelor bolșevizate în retragere de pe front, a depozitelor de subzistență și muniții ale Armatei Române, Guvernul României, deși avea dificultăți interne aproape de nesoluționat, a trimis o divizie în Basarabia sub comanda generalului Ernest Broșteanu, care, la 13/26 ianuarie 1918, a intrat în Chișinău. Ulterior, dată fiind situația operativă din zonă, Marele Cartier General a suplimentat efectivele la nivelul a 4 divizii, 2 de infanterie și 2 de cavalerie.

În sprijinul Corpului 6 Armată Chișinău, care acționa pentru alungarea trupelor bolșevice, comandamentul român a dislocat în Basarabia două unități aeriene: Escadrila F. 4, dotată cu șase avioane F. 40, F. 46, F.60, și Escadrila N. 3 bis, care avea în serviciu patru avioane de vânătoare Nieuport tip XI și XVII, escadrile care vor intra în compunerea

Grupului Aeronautic Basarabean. Totodată, pentru acoperirea aeriană a Corpului 3 Armată care acționa în sudul Basarabiei, prin ordinul Marelui Cartier General, Escadrila S. 6 a fost dislocată, acționând pentru executarea recunoașterilor aeriene în zonă și la Gurile Dunării de pe terenul Chilia².

La sfârșitul lunii martie 1918, alungarea trupelor bolșevice fiind în linia mari finalizată, au fost create condițiile pentru realizarea unirii cu țara. Astfel, la 27 martie/9 aprilie 1918, Sfatul Țării a adoptat hotărârea prin care Basarabia, „în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia, acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna, se unește cu mama sa România”³.

În momentul în care frunțașii moldoveni votau actul Unirii, aviatorii români care luptaseră pentru eliberarea Basarabiei au survolat Chișinăul, contribuția lor la victoria trupelor române în luptele purtate pentru alungarea inamicului fiind deosebit de importantă. Numai personalul navigant al Escadrilei F. 4 a executat în această perioadă, în condiții tehnice și de vreme extrem de aspre, 136 de misiuni de luptă, au fotografiat și bombardat în opt misiuni pozițiile forțelor bolșevice, gara din Tiraspol și vasele inamice la Oceacov și Vâlcov⁴.

Simultan cu evenimentele din Basarabia și în Țara de Sus a

Moldovei, Bucovina, mișcarea pentru autodeterminarea românilor a cunoscut o intensificare fără precedent. La Cernăuți, la 14/27 octombrie 1918, reprezentanții de seamă ai poporului român, constituiți „în puterea suveranității naționale, Constituantă a acestei țări românești”, au hotărât în moțiunea adoptată Unirea Bucovinei „cu celelalte țări românești într-un stat național independent” și constituirea Consiliului Național⁵.

Dar atunci când, la începutul lunii noiembrie, autoritățile austriece, complementar cu aplicarea planului de dezmembrare a Bucovinei, pus la cale cu noua putere instalată la Kiev, au declanșat o campanie fără precedent de terorizare a tuturor celor care doreau și susțineau Unirea cu România, la apelul de ajutor al Consiliului Național, Guvernul României a răspuns afirmativ, potrivit dreptului conferit de glasul sângelui și Tratatului încheiat cu Antanta în august 1916, prin trimiterea Diviziei 8 Infanterie, comandată de generalul Iacob Zadik.

Astfel, Congresul General al Bucovinei, convocat în Palatul Mitropolitan din Cernăuți, care întrunea reprezentanții populației bucovinene, a hotărât, la 15/28 noiembrie 1918: „Întrupând suprema putere a țării și fiind investiți singuri cu puterea legiuitoare, în numele suveranității naționale [...] Unirea necondiționată și pe vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru cu regatul României”⁶.

Dincolo de munți, în Transilvania, după veacuri de trudă și lucrare a

poporului român asupra lui însuși, după veacuri de eroică pregătire, soldată cu mii și sute de mii de martiri ai neamului, în toamna anului 1918, când Imperiul Austro-Ungar, înfrânt pe toate fronturile și clătinat de ridicarea popoarelor întemnițate, își trăia ultimele clipe, românii au trecut la realizarea idealului național. Prin constituirea la 18/31 octombrie 1918 a Consiliului Național Român Central, lupta pentru Unire căpăta o nouă dimensiune.

Și, în entuziasmul celor peste 100.000 de români întruniți în Marea Adunare Națională la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, Marele Sfăt Național, ales de acest for reprezentativ suprem, a votat rezoluția Unirii: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie 1918, decretează Unirea acelor români și a teritoriilor locuite de dânsii cu România”⁷.

A fost cea mai mare zi din istoria poporului român, care ar fi trebuit să însemne mântuirea și mărirea României. Dar Unirea trebuia apărată, iar când norii negri s-au abătut asupra sublimei realizări așteptate de veacuri, poporul român a hotărât că este nevoie să sângereze din nou. A fost războiul nostru, atunci când marile puteri învingătoare începuseră să construiască pacea lor, un război drept, sacru, purtat fără patimă, dar necruțător, cu eroismul și spiritul de sacrificiu probat în istoria lumii de poporul din Carpați, Dunăre și Mare.

Ruperea frontului german de pe Somme, străpungerea Liniei fortificate „Siegfried”, ofensiva victorioasă a Armatei de Orient de la Salonic care a condus la ieșirea din război a Bulgariei, ulterior a Turciei, precum și eliberarea Serbiei au dat o nouă dimensiune acțiunii factorilor politico-militari pentru remobilizarea Armatei Române și reintrarea României în război.

Acțiunea României a fost precedată de două misiuni aeriene de mare importanță, executate în condiții extrem de dificile.

La 11/24 octombrie 1918, avionul Breguet 14 A.1, având la bord echipajul format din locotenentul pilot francez Louis Noël, un mare prieten al României, și ministrul român de la Paris, Victor Antonescu, a decolat de la Salonic cu destinația Iași, la indicația prim-ministrului francez Clémenceau, pentru a informa Guvernul României cu privire la situația generală a Frontului de Vest. Se cerea denunțarea de către România a păcii cu Puterile Centrale și intrarea grabnică în război, condiție esențială pentru participarea la tratativele de pace în calitate de aliat. Misiunea a fost un succes, deși s-a desfășurat în condiții tehnice și de vreme nefavorabile, într-o stare de nesiguranță totală, avionul nefiind înarmat, având la bord doar o busolă pentru navigație și o hartă luată dint-un manual școlar, pentru mascarea misiunii, în situația unei capturi.

Reîntors la Salonic, pilotul francez a executat a doua misiune pe același traseu, de data aceasta

avându-l la bord pe aviatorul francez Robert de Flers, care avea asupra lui „Proclamația către români” a generalului Berthelot, care ajunsese cu trupele sale la Dunăre, document care sublinia că „românii trebuie de îndată să înceapă și ei atacul și noi îi vom susține”⁸.

Astfel, în conformitate cu *Instrucțiunile secrete privind mobilizarea armatei pe timpul ocupației Munteniei și Olteniei de către Puterile Centrale* și măsurilor anterior întreprinse chiar sub stricta supraveghere a invadatorului, prin Înaltul Decret Regal nr. 3179 din 27 octombrie-9 noiembrie 1918, România a mobilizat în regim de urgență 11 divizii, 4 dislocate în Basarabia (Diviziile 9 și 10 Infanterie, 1 și 2 Cavalerie), una în Bucovina (Divizia 8 Infanterie) și 6 în Moldova (Diviziile 6, 7, 13 și 14 Infanterie, 1 și 2 Vânători), pregătite să intervină imediat în Transilvania⁹.

Divizia 6 Infanterie Focșani a fost prima mare unitate română care va intra în lupta pentru eliberarea teritoriilor aflate sub ocupație. După ce divizia a primit ordinele de operații, în noaptea de 28 octombrie-10 noiembrie 1918, pentru a înainta în teritoriul controlat de inamic, primele trupe române conduse de colonelul Cristofor au intrat în Focșani în dimineața zilei de 29 octombrie/11 noiembrie 1918, la ora 12.00, la o oră după semnarea Armistițiului în Vest¹⁰. Focșani, orașul Micii Uniri, orașul în care se semnase armistițiul cu Puterile Centrale cu aproape un an în urmă, avea să fie și primul oraș

eliberat de trupele române din Divizia 6 Infanterie.

Pentru a preîntâmpina crearea unui vid de putere în sudul României după retragerea trupelor Puterilor Centrale și acordarea unui sprijin cât mai rapid autorităților locale, Marele Cartier General a ordonat Corpului 3 Armată „să ia sub control, cât mai rapid, zona evacuată”.

Concomitent cu preluarea controlului asupra sudului țării, datorită acțiunilor de terorizare declanșate de gărzile naționale ungare împotriva populației românești din Transilvania, la solicitarea Consiliului Național Român Central, Diviziile 7 Infanterie și 1 Vânători au primit ordinul să depășească Munții Carpați și să pătrundă rapid în Transilvania, primele avangărzi trecând vechea frontieră de stat în zona Ghimeș-Palanca și Prisăcani-Tulgheș, încă din ziua de 10/23 noiembrie 1918¹¹.

Concomitent cu aceste acțiuni, Marele Cartier General a ordonat executarea unei misiuni aeriene de sacrificiu în Transilvania, pentru restabilirea legăturii întrerupte cu Consiliul Național Român Central, în condițiile iernii aspre, cu zăpadă abundentă din acea perioadă. Onoarea executării acestui zbor a revenit locotenentului aviator Vasile Niculescu, care acționase în timpul războiului în Transilvania, și căpitanului Victor Precup, fost ofițer în armata austro-ungară. Misiunea executată în perioada 10-11/23-24 noiembrie 1918, în condiții deosebit de grele, pe un ger cumplit, a constat în transmiterea pe calea aerului a unor documente

strict secrete Consiliului Național Român de la Blaj, pregătitoare pentru Marea Adunare Națională care avea să se desfășoare la Alba Iulia și aducea la Iași Guvernului român hotărârile luate de transilvăneni pentru destinul neamului românesc¹².

Până la sfârșitul lunii noiembrie, diviziile române trimise în Transilvania au atins aliniamentul *Liniei Mureșului*, arbitrar stabilit între Armata Română și cea ungară prin Convenția Militară și Armistițiul de la Belgrad din 31 octombrie/13 noiembrie 1918, iar acțiunea surprinzătoare a trupelor române în sudul țării a determinat retragerea precipitată și dezordonată a trupelor de ocupație, mai repede decât și-ar fi dorit generalul Mackensen.

În această perioadă, Divizia 6 Infanterie Focșani a continuat activitățile specifice de mobilizare, reocupare a garnizoanelor de pace și asigurarea siguranței în zonele de dislocare sau cele ordonate. La finalizarea mobilizării, pe lângă structurile de comandament și de sprijin, în compunerea diviziei au intrat Brigăzile 11 și 12 Infanterie, cu 4 regimente de infanterie („Putna” nr. 10 și „Tecuci” nr. 24, respectiv „Siret” nr. 11 și „Cantemir” nr. 12) și Brigada 6 Artilerie, cu Regimentul 11 Artilerie și 16 Obuziere¹³.

După încheierea mobilizării și constituirea structurii, în perioada 15/28 decembrie 1918 – 24 decembrie 1918/7 ianuarie 1919, efectivele diviziei au fost dislocate eșalonat în Transilvania, pe calea ferată, prin valea Trotușului, pe

aliniamentul Mureșului, pentru înlocuirea trupelor care acționaseră încă de la început în această zonă. Odată cu finalizarea dislocării, Divizia 6 Infanterie a ieșit din subordinea Corpului 3 Armată, fiind pusă la dispoziția Comandamentului Trupelor din Transilvania, până la data de 28 noiembrie 1919¹⁴.

Ulterior, până la 28 decembrie 1918/10 ianuarie 1919, Divizia 6 a fost dislocată, în etape succesive, în regiunile Târgu Mureș – Reghin – Alba Iulia, Abrud – Zlatna – Aiud – Turda – Cluj, iar după subordonarea sa operativă Grupului de Nord din compunerea Comandamentului Trupelor din Transilvania a ocupat aliniamentul defensiv Dej – Gherla, pe malul râului Almaș. În această perioadă, misiunea diviziei a fost de apărare la aliniamentul de contact împotriva incursiunilor și atacurilor provocatoare ale armatei ungare, identificarea și dezarmarea elementelor izolate ale acesteia, asigurarea ordinii și siguranței în zonele de responsabilitate¹⁵.

Data fiind situația explozivă din Transilvania, determinată de teroarea care continua din partea armatei și gărzilor naționale maghiare în regiunile aflate încă sub controlul acestora, creșterea incidentelor din zona de demarcație și informațiile existente privind o iminentă ofensivă maghiară, acțiuni care puteau deteriora situația militară din zonă, Consiliul Militar Interaliat de la Versailles a decis, la 13/26 februarie, crearea unei zone neutre între România și Ungaria, cu limita estică

pe aliniamentul Satu Mare – Carei – Oradea – Salonta – Arad și cu cea vestică marcată de linia de 12 km vest la confluența Someșului cu Tisa, 5 km vest Debrețin, 5 km vest Orosháza, Seghedin. Retragera trupelor maghiare dincolo de această linie trebuia să înceapă la 10/23 martie 1919 și să se finalizeze în termen de 10 zile¹⁶.

Alianții occidentali încercau, astfel, să controleze situația din Transilvania, cu intenția de a opri ostilitățile dintre cele două state. Antanta vedea în noul stat independent Ungaria, care făcuse parte din Monarhia Dualistă și care avea vinovăția declanșării Primului Război Mondial, el însuși o închi-soare a popoarelor, un element de echilibru în regiune, un tampon împotriva „ambițiilor” României, Serbiei și Cehoslovaciei de a-și construi propriile state-națiuni.

Cu toate acestea, Ungaria a refuzat sistematic să îndeplinească hotărârile adoptate la Paris. În noile condiții create, președintele Ungariei, Károlyi, și prim-ministrul Berinkey au cedat puterea unui guvern de stânga controlat de cominternistul Béla Kun, colaborator apropiat lui V.I. Lenin, în speranța sprijinului puterii sovietice pentru păstrarea Ungariei Mari. Se preconiza un atac multiplu împotriva României din est, nord și vest, cu participarea nemijlocită și a armatei ucrainene.

Propunerea de compromis de retragere pe frontiera recunoscută României prin Tratatul cu Antanta din august 1916 a fost refuzată de

Guvernul ungar, care a reiterat solicitarea ca Armata Română să se retragă pe linia Mureșului.

Bazându-se pe sprijinul promis al Armatei Roșii, în noaptea de 15/16 aprilie 1919, armata ungară, concentrând 7 divizii și o brigadă (56.125 de oameni, cu 137 de tunuri și 5 trenuri blindate), a trecut la ofensivă la est de Tisa, în lungul văilor Someșului, Crișului Repede și Mureșului.

Chiar de-a doua zi, Armata Română, cu forța a 4 divizii de infanterie, una de cavalerie, 2 de vânători și Detașamentul General Marcel Olteanu, comandate de generalul George Măldărăscu, a contraatacat viguros și, până la 1 mai 1919, a atins aliniamentul Tisa, între Csab și Seghedin¹⁷.

Până la 29 martie/11 aprilie 1919, Divizia 6 Infanterie Focșani a continuat activitatea operativă pe aliniamentele succesive ordonate și a completat efectivele prin aducerea în Transilvania a unităților care continuaseră mobilizarea și operaționalizarea în zonele de dislocare la pace, respectiv comanda Brigăzii 12 Infanterie, Regimentul de Infanterie „Siret” nr. 11, comanda Brigăzii 6 Artilerie cu restul bateriilor din structura Regimentelor 11 Artilerie și 16 Obuziere¹⁸.

Făcând parte din compunerea Grupului de Nord, Divizia 6 Infanterie a acționat ofensiv începând cu 16 aprilie 1919 împotriva celor mai puternice și fanatice trupe ungare, Divizia de secuieți, la nord, în regiunea Carei; ulterior, în cooperare cu celelalte mari unități, a acționat pe

direcția generală vest împotriva forțelor bolșevice ungare și ucrainene, la Tisa, Uglar, Beregszász, Csab și Munkacs, reușind să stabilească legătura cu trupele cehoslovace¹⁹.

Concomitent cu contraofensiva din vest, trupele române din Bucovina și Moldova au ocupat Pocuția, pentru a împiedica un atac sovietic și o posibilă joncțiune cu Armata Roșie Ungară.

Acțiunea românească de la Tisa a fost catalogată de unii oameni politici din capitala Franței drept o încercare de extindere a frontierei României și ignorare a hotărârilor adoptate de Forumul de Pace de la Paris, în detrimentul analizei lucide, raționale a evenimentelor care se petreceau în răsăritul Europei. Aliniamentul puternic al Tisei oferea garanții solide defensive, până la demobilizarea armatei ungare, și permitea menținerea aici a unui minim de forțe, ceea ce crea posibilitatea ca, în eventualitatea unor atacuri la nord și est, să poată fi întrebuințate forțe suplimentare în acele zone de operații.

Explicațiile și deciziile factorilor responsabili români și-au demonstrat în curând viabilitatea. Fără să procedeze la demobilizarea forțelor sale, în noaptea de 19/20 iulie 1919, Armata Roșie ungară, care mobilizase două corpuri de armată, a declanșat ofensiva la est de Tisa, cu efortul principal pe direcția centrală Szolnok, cu două lovituri secundare, una la sud, în sectorul Csongrád, cealaltă în nord, în sectorul Tokay. Dezvoltând ofensiva, până la 24 iulie 1919, trupele ungare au reușit să

realizeze un cap de pod în zona Szolnok, din care au înaintat circa 50 de km în dispozitivul Armatei Române²⁰.

Fără să mai aștepte aprobările Consiliului Suprem Interaliat, comandamentul român a luat măsurile necesare pentru respingerea agresiunii și anihilarea definitivă a armatei ungare. Organizată în două grupări operative, comandate de generalii Traian Moșoiu și Aristide Lecca, acționând pe direcții convergente, dinspre nord-est spre sud-est pe direcția Madaras, Szolnok, respectiv pe direcția Szentes, Szolnok, începând cu 24 iulie 1919, Armata Română a declasat acțiunea contraofensivă, cu scopul de a separa grupările de forțe principale ungare și a le nimici pe rând, iar dacă era posibil, chiar în același timp.

Până la 26 iulie, capul de pod de la Szolnok a fost lichidat, Armata Română începând forțarea Tisei în timp record, în noaptea de 29/30 iulie 1919. După scoaterea din luptă a Corpului 1 armată ungar, în după-amiaza zilei de 3 august 1919, 4 escadroane de cavalerie de sub comanda generalului Rusescu au intrat în Budapesta, grosul armatei intrând în capitala Ungariei în ziua următoare.

Pentru siguranța trupelor, deoarece o parte dintre forțele ungare au reușit să se retragă la vest de Dunăre, comandamentul român a împins un detașament peste fluviu, avangarda română atingând aliniamentul Győr, Patona, Márkó, sud Veszprem, Hungos, sud Adony.

În operația Armatei Române din Ungaria, pentru întărirea capacității de luptă, Comandamentul Trupelor din Transilvania a primit în subordine Grupul 5 Aviație, numit și „Ardeean”, deoarece majoritatea personalului navigant și de întreținere era originar din Transilvania. Comandat de maiorul aviator Athanasie Enescu, Grupul 5 Aviație, cu dislocarea inițială la Sibiu, avea în compunerea sa trei unități de aviație: Escadrila S. 2, de recunoaștere și bombardament ușor, Escadrila N. 7, de vânătoare, și Escadrila S. 12, de recunoaștere și bombardament, la început independentă, cu dislocarea la Gherla, ulterior, atașată grupului și care a executat misiuni aeriene și în sprijinul Diviziei 6 Infanterie Focșani, aflată în linia întâi a frontului.

În aceste unități de aviație au luptat și aviatori sași care se înrolaseră în aviația română, așa cum au fost locotenentii Alfred Dahinten și Carol Himesch, sublocotenentii Carol J. Hess, Erich Dahinten și Friederic Kosller, subofițerii Rudolf Bilewitz, Carol Lurtz, Georg (Gheorghe) Kesller. Pentru faptele sale de arme, locotenentul observator Carol Himesch, din Escadrila S. 12, a fost decorat prin Înaltul Decret Regal nr. 2189 din 6 iunie 1919 cu Ordinul „Steaua României” cu spade în gradul de cavaler și panglică de Virtute Militară²¹.

În timpul Campaniei din anul 1919, aviația română s-a confruntat cu mari greutăți, datorate lipsei aparatelor de zbor, însă, datorită pregătirii excepționale a echipajelor,

mulți piloți și observatori fiind veterani ai campaniilor aeriene anterioare, ea și-a făcut pe deplin datoria, reușind să furnizeze informațiile necesare marilor unități, să asigure acoperirea aeriană și sprijinul aerian nemijlocit atunci când situația a impus-o.

După realizarea obiectivelor sale politico-militare, Guvernul României a dispus evacuarea Ungariei, începând cu 3 septembrie 1919, acțiune care s-a desfășurat în mai multe etape.

În operațiile de la vest de Tisa, Divizia 6 Infanterie Focșani a făcut parte din Grupul de Manevră „General Moșoiu”, fiind poziționată, dată fiind pregătirea superioară pentru luptă, pe direcția principală de atac. Acțiunea ofensivă a început în ziua de 24 iulie 1919 din sectorul de dislocare, învingând trupele roșii ungare din fâșia de ofensivă; a acționat începând cu 31 iulie din capul de pod realizat la vest de Tisa pe direcția generală Szolnok, iar după cucerirea orașului, a constituit un dispozitiv defensiv la vest de această localitate²².

În ziua de 2 august 1919, la orele 10.30, în sectorul diviziei s-au prezentat parlamentari maghiari, cu scrisori de acreditare, cu misiunea de a informa despre căderea guvernului Béla Kun și formarea unui nou guvern, care era dispus să accepte condițiile Antantei²³.

După 31 iulie, Divizia 6 Infanterie a constituit împreună cu Brigada 4 Roșiori Grupul „General Olteanu”, cu misiunea de a asigura flancul

stâng al grupării de forțe din Grupul de Manevră care acționa pe direcția principală Budapesta. Potrivit ordinului de operații nr. 39, divizia avea ca misiune să înainteze pe direcția Abony – Cegléd, iar Brigada 4 Roșiori din regiunea Tapio, Györgyö să preceadă marșul diviziei și să exploreze zona cuprinsă între Abony – Szeged – Berezél, până spre Nagy – Körös – Kecskemét și să intercepteze calea ferată Kecskemét-Budapesta.

Acțiunea energetică a trupelor române din Grupul „General Olteanu” a condus la capturarea tuturor forțelor în retragere ale Corpului 1 Armată ungar din perimetrul Alberty-Cegléd și Abony, capturarea comandamentelor a două corpuri de armată și 3 divizii inamice aflate în localitatea Szolnok²⁴.

În ziua de 3 august 1919, Divizia 6 a continuat înaintarea pe direcția Abony – Nagy – Körös, iar Brigada 4 Roșiori a înaintat la sud de Kecskemét, pentru a pune presiune pe trupele inamice semnalate în localitate și pentru a intercepta comunicațiile Budapesta – Szeged²⁵. La 4 august, unitățile Grupului „General Olteanu” au ocupat localitatea Kecskemét, fiind capturați în localitate 243 de ofițeri, 1.000 de soldați de trupă, 40 de căruțe, 100 de cai, un aeroplan, 4 autocamioane, 4 automobile, mari cantități de armament, subzistență și echipament²⁶.

Misiunile Diviziei 6 Infanterie au continuat până la noua linie de demarcație stabilită la vest de fluviul Dunărea, iar până la data de 17 octombrie 1919, când a început deplasarea către raioanele din țară, s-au desfășurat activități de asigurare a ordinii și siguranței în diferitele sectoare repartizate în Ungaria. După 17 octombrie 1919, până la 21 noiembrie 1919, când unitățile au început marșul către garnizoanele de dislocare, unitățile de infanterie au fost dislocate în Oltenia, pentru a asigura paza frontierei de sud-vest, până la clarificarea relațiilor cu Serbia, iar unitățile din celelalte arme au fost dislocate în zona Oradea-Sekelyhed.

Înfăptuirea, după milenii de speranță și luptă, a celui mai mare ideal românesc, România Mare, a fost opera întregului poporul român, pe tot spațiul unde frumoasa noastră limbă se grăiește, un dat istoric al nostru, nu rod al întâmplării, al oricărei conjuncturi favorabile sau tocmelilor la masa tratativilor. Nimeni nu ne-a dăruit nimic. Tratatetele de pace n-au făcut decât să consfințească – de altfel, cu multă greutate – și să pună în pagină ceea ce era evident, legitim și necesar: crearea statului național unitar român, după veacuri de trudă, luptă și sacrificii, prin biruirea tuturor adversităților istoriei.

Note

- ¹ Lucian Blaga, *Hronicul și cântecul vîrstelor*, Editura Tineretului, București, 1965, p. 231.
- ² Valeriu Avram, *Aeronautica Română în Războiul de Întregire Națională (1916-1919)*, Editura Militară, București, 2012, pp. 355-357.
- ³ ***, *Istoria Militară a Românilor*, vol. 2, Editura Militară, București, 1992, pp. 132-13.
- ⁴ Arhivele Militare Române (în continuare, AMR), *fond Direcția Aeronautică*, dosar 13, f. 141; vezi și Valeriu Avram, *op. cit.*, p. 359.
- ⁵ ***, *Istoria Militară a Românilor*, vol. 2, Editura Militară, București, 1992, pp. 133-134.
- ⁶ *Ibidem*, p. 135.
- ⁷ *Ibidem*, pp. 282-282.
- ⁸ Valeriu Avram, *op. cit.*, pp. 360-361.
- ⁹ AMR, *fond Marele Stat Major, Secția 3 Operații*, dosar nr. 2001, f. 146.
- ¹⁰ AMR, *fond Divizia 6 Infanterie, Jurnal de operații*, dosar nr. 140, f. 1.
- ¹¹ ***, *Istoria militară a poporului român*, vol. V, Editura Militară, București, 1988, pp. 689-690.
- ¹² Valeriu Avram, *op. cit.*, pp. 363-365.
- ¹³ AMR, *fond Divizia 6 Infanterie, Jurnal de operații*, dosar nr. 125, f. 6.
- ¹⁴ *Ibidem*, dosar nr. 140, ff. 6-8.
- ¹⁵ *Ibidem*, dosar nr. 125, ff. 1-2.
- ¹⁶ ***, *Istoria Militară a Românilor*, vol. 2, Editura Militară, București, 1992, p. 147.
- ¹⁷ *Ibidem*, pp. 147-148.
- ¹⁸ AMR, *fond Divizia 6 Infanterie, Jurnal de operații*, dosar nr. 125, ff. 22-56.
- ¹⁹ *Ibidem*, ff. 71-85.
- ²⁰ ***, *Istoria Militară a Românilor*, vol. 2, Editura Militară, București, 1992, p. 149.
- ²¹ Valeriu Avram, *Istoria Aviației Militare Române, 1910-2010*, Editura SCRIB, București, 2010, pp. 117-121; vezi și Valeriu Avram, *Germanii în aeronautica română*, Editura Comunicator Impex, București, 2004.
- ²² AMR, *fond Divizia 6 Infanterie, Jurnal de operații*, dosar nr. 125, ff. 116-124.
- ²³ *Ibidem*, f. 124 bis.
- ²⁴ *Ibidem*, f. 125 bis.
- ²⁵ *Ibidem*, f. 126.
- ²⁶ *Ibidem*, f. 127.

Bibliografie

Lucrări cu caracter general și special

- ***, *Istoria militară a poporului român*, vol. V, Editura Militară, București, 1988.
- ***, *Istoria Militară a Românilor*, vol. 2, Editura Militară, București, 1992.
- AVRAM, Valeriu, *Aeronautica Română în Războiul de Întregire Națională (1916-1919)*, Editura Militară, București, 2012.
- AVRAM, Valeriu, *Germanii în aeronautica română*, Editura Comunicator Impex, București, 2004.
- AVRAM, Valeriu, *Istoria Aviației Militare Române, 1910-2010*, Editura SCRIB, București, 2010.
- BLAGA, Lucian, *Hronicul și cântecul vîrstelor*, Editura Tineretului, București, 1965.

Arhive

- Arhivele Militare Române, *fond Direcția Aeronautică*.
- Arhivele Militare Române, *fond Divizia 6 Infanterie*.

